

223/1958. /T.16./ szám

Tárgy: II. számú magyarázat
a kataszteri térkép-
felújítás irányelvei-
hez.

A kataszteri térképfelújítás irányelveiről szóló 113/1957./T.13/ ÁFTH sz. utasításban említett keretvonalaknak, nevezetesen a határvonalaknak, az állandó jellegű tereptárgyaknak, a művelési ágaknak, továbbá az épületeknek és mezsgyéknek stb. bemérésére és térképi ábrázolására vonatkozóan a következőket az irányadók.

Belterületi /belsőégi/ határvonalak

- 1./ Belterületnek minősül - a 14/1955./III.3./ M.T. sz. rendelet szerint - a község /város/ területének már beépített, valamint az azzal összefüggő, beépítésre szánt területe. Belterületnek kell tekinteni továbbá a külterületi részen lévő bányatelep, ipartelep, gyógyhely, üdülőhely, stb. beépítésre kijelölt területét is.
- 2./ Belterület megállapítása, vagy módosítása - ugyancsak a hivatkozott rendelet szerint - a községi tanács VB javaslata alapján a járási tanács, illetve városok esetében a városi tanács végrehajtó bizottságának hatáskörébe tartozik.
- 3./ A belterületi határvonalat műszakilag - a határvonal leírásának figyelembevételével - általában utszélen, árokparton, utcaszélen, közut, vasut, csatorna kisajátítási határvonalán, vagy egyéb földrészletek határvonalán kell vezetni. Kerülni kell tehát azt, hogy a belterületi határvonal földrészleteket messen át. Ez az utóbbi eset csak akkor fordulhat elő, ha pl. a beépített telekrészek hosszan elnyúló külterületi mezőgazdasági területekkel együtt alkotnak egy földrészletet.
- 4./ Amennyiben a belterületi határvonal műszaki szempontból való módosításának szükségessége merül fel, úgy a módosításra a felügyelőség tesz javaslatot a községi tanács vb útján a járási, illetve a városok esetében a városi tanács végrehajtó bizottságához. A javaslatot lehetőleg a térképfelújítási munkálatok kezdetén kell megtenni és a módosító határozat kiadását úgy kell szorgalmazni, hogy a belterületi határvonal változását a munkálatok során többletmunka nélkül érvényesíteni lehessen.
- 5./ Amennyiben a térképfelújítási munkát nem a felügyelőség, hanem vállalat, vagy egyéb megbízott szerv végzi, a belterületi határvonal helyzetéről elsősorban a vállalatnak, illetve a megbízott szervnek kell meggyőződnie.

Ha a belterületi határvonal bármilyen szempontból bizonytalan, vagy vitás, ezt a felügyelőséghez jelenteni kell. Ilyen esetekben a kiküldött felügyelőségi dolgozóval a vállalat, illetve megbízott szerv dolgozójának együtt kell működnie annak érdekében, hogy a belterületi határvonal bemérése és térképezése minden kétséget kizáró módon történhessék meg.

- 6./ Amennyiben a belterületi határvonal a felujítandó térképen már ábrázolt földrészleti határvonalon halad, a vonalat mint keretvonalat kell ellenőrizni. Ha az ellenőrző méretek - a megengedett eltérésen belül - a térképpel megegyeznek, a belterületi határvonalat sem kitűzni, sem állandósítani, sem bemérni nem kell. Ellenkező esetben a belterületi határvonalat numerikus, vagy kellően ellenőrzött grafikus alappontok között kell bemérni.
- 7./ Ha az ellenőrző méreteknél tapasztalt eltérések arra mutatnak, hogy a belterületi határvonal földrészleteket metsz át /lásd a 3. pontot/, a metszővonal töréspontjait be kell mérni, s a változott belterületi határvonal-szakaszról a kataszteri térkép méterarányában méretezett vázlatot, az érintett helyrajzi számú földrészletek helyrajziszám- és területváltozásáról pedig változási jegyzéket kell készíteni.

Épületek, épületcsoportok, majorok, tanyák, ipartelepek és gépállomások

- 1./ A külterületen egyedülálló, állandó jellegű épületeket - tekintet nélkül az alapterületükre, - be kell mérni. Épületcsoportoknál /majorok, tanyák stb./ csak a 16 m²-nél nagyobb alapterületű épületeket kell bemérni.

Belterületnek nem minősülő külterületi települések jellegét, nagyságát /részletek és épületek száma/, térképi állapotát és bemérési módját a műszaki térképben fel kell tüntetni és a bemérést a jóváhagyott módon kell elvégezni.

- 2./ Az épületek lábazati falsíkjának a terepszinttel képezett metszévonalát kell bemérni /a csepegő vonalát nem/. A bemérésnél az épület falainak a falsíkba visszatérő és 0,5 m-t el nem érő ki- és beugrásait figyelmen kívül kell hagyni. Ha viszont a 0,5 m-nél kisebb ki- és beugrások ismétlődnek és együttesen meghaladják a 0,5 m-t, akkor kiegyenlítő vonalukat kell bemérni. A falsíkba vissza nem térő ki- és beugrásokat csak akkor kell figyelembe venni, ha méretük a 0,5 m-t meghaladja. A ki- és beugrások fokozatos előfordulása esetén ezeket, és pedig a kiegyenlítő vonalukat bemérni csak akkor kell, ha együttesen meghaladják a 0,5 m-t.
- 3./ Tornácot, terraszt akkor kell bemérni, ha alapozott falazatuk van, vagy fedettek és tetőszerkezetük az épület tetőszerkezetével össze van építve.
- 4./ Ha a felujított térkép 1:2000 ma.-u, akkor az épületeket lehetőleg numerikus, vagy ellenőrzött grafikus alappontok között létesített mérési vonalhálózatra kell bemérni. Mezőgazdasági épületcsoportoknál /majoroknál/ a bemérést lehetőleg a térképen és a természetben azonosítható épületsarokpontok között kell végezni annak érdekében, hogy az épületcsoport épületei között az összhang meglegyen. Először is a felujítandó térképen meglévő épületeket kell ellenőrző mérésekkel azonosítani, majd az így azonosított pontok között kell az új épületek beméréséhez szükséges mérési vonalakat vezetni.

- 5./ Ha a felujítandó térkép 1:2880 ma.-u, akkor rendszerint elegendő az épületek bemérése és ellenőrzése ellenőrzött grafikus alappontok között.
- 6./ Rendszertelenül épült tanyaépületeket /présházakat/ a földrészletek mezsgyéiről és be lehet mérni, de ezt a bemérési módszert a műszaki tervben jóvá kell hagyatni.
- 7./ A felujítandó térkép méretarányára transzformált fotótérképről a külterületi épületek egyértelműen azonosítható sarokpontjait át lehet venni. A térképezéshez még szükséges méretek megállapítását az épület körülmérésével kell elvégezni.
- 8./ A külterületen lévő ipartelepek és gépállomások épületeit nem kell bemérni, hanem az ipartelep, illetve a gépállomás elhatároló vonalát kell meghatározni, illetve bemérni.
- 9./ A majorokban a lakó- és gazdasági épületeken kívül be kell mérni a kutakat, silókat és a területi szabványt meghaladó művelési ágakat.
- 10./ A 16 m²-nél nagyobb alapterületű épületeket a térképen mérethelyesen kell ábrázolni, az ennél kisebb alapterületűeket pedig az egyezményes jeleknél megadott módon,
- 11./ A mezsgyékről bemért, illetve fotótérképről átvett épületeket az erre külön megadott egyezményes jellel kell ábrázolni. Ugyancsak így kell ábrázolni azokat az épületeket is, amelyeknek bemérésénél meghaladták a 113/1957. /T.13/ szám alatt kiadott irányelvekben meghatározott ordináták hosszát. Ha az egyedülálló épület nem lakó-, vagy gazdasági épület, akkor rendeltetését az egyezményes jeleknél megadott módon kell a térképre felírni. Majorok közismert elnevezését ugyancsak az előírt módon kell felírni. Kisebb ipartelepknél az "Ipartelep" felírást kell alkalmazni, nagyobb ipartelepeknél a közismert elnevezést /pl. Inotai Erőmű/ a dűlőnevekre előírt módon kell feltüntetni. A majorokat, külterületi lakótelepeket és ipartelepeket táblaszámmal és táblaterülettel is el kell látni.

Falak, kerítések, támfalak

- 1./ Csak azokat az állandó jellegű kő-, tégl- és betonkerítéseket, falakat és támfalakat kell bemérni, melyek falvastagsága meghaladja a 0,25 m-t. Ha a falvastagság 0,25 és 1,5 m között van, akkor a létesítményt az egyezményes jelek szerint, ha 1,5 m-en felül van, akkor mérethelyesen kell ábrázolni.
- 2./ Ha a létesítmény falvastagsága 0,25 m alatt van, de a létesítmény földrészlet, vagy alrészlet, határa, akkor ezt mint földrészlet-, vagy alrészlethehatárt kell bemérni és ábrázolni.
- 3./ A terraszok művelésnél a terraszok elhatárolására épített támfalakat nem kell bemérni és ábrázolni.

Földalatti létesítmények, bányák, barlangok, alagutak stb.

- 1./ Nagyobb bányauzem esetén csak a bánya részére kisajátított terület elhatároló vonalát kell bemérni és ábrázolni. Ennek érdekében a felügyelőség útján felhasználás céljából be kell szerezni az illetékes bányahatóságoktól és vállalatoktól a kitűzési és bemérési adatokat és koordinátákat.

- 2./ Még ki nem sajátított területen lévő, vagy kisebb bányászem esetén a bánya külszínen található, egyedülálló létesítményei közül az aknák és tárók bejáratait, furólyukakat, külszíni fejtéseket és meddőhányókat be kell mérni, mégpedig a vízszintes vetületet, függetlenül attól, hogy a létesítmény üzemben van-e, vagy nincs. Külszíni fejtés esetén, ha a terület még nincs kisajátítva, a fejtés mező-, vagy erdőgazdaságilag nem művelhető területét mint művelés alól területet kell bemérni, a meddőhányókat szintén azonos módon. Ha a külszíni fejtés, vagy a meddőhányó már ki van sajátítva, akkor csak a kisajátítási határvonalat kell bemérni, a külszíni fejtés, vagy a meddőhányó határát nem.
- 3./ A bányászemek, vagy létesítmények közismert nevét a térképekre fel kell írni. A külszíni fejtéseknél a művelés alól kivett területbe be kell írni a "külszíni fejtés" megjelölést.
- 4./ Csak a kiépített barlangok be- és kijáratait kell bemérni és megfelelő egyezményes jellel ábrázolni. Ki nem épített /kisebb/ barlangokat, továbbá a földalatti lakásokat és földalatti pincéket sem bemérni, sem ábrázolni nem kell.
- 5./ Alagutak és boltozott aluljárók bejáratánál lévő boltívek és támfalak vízszintes vetületét be kell mérni és egyezményes jellel kell ábrázolni. Az e létesítményekhez csatlakozó ut, vasut, stb. terep-~~h~~argyak vonalainak bemérésére és térképi ábrázolására a megfelelő címszó alatti rendelkezések vonatkoznak.

Hidak, átvezetők, felüljárók

- 1./ Hidaknál a híd fő pilléreinek két-két pontját, a töltés lezárását és a híd szerkezet szélességét kell bemérni. A térképi ábrázolás az egyezményes jelnek megfelelően, mérethelyesen történjék. A hidak között az építési anyag szerint nem teszünk különbséget.
- 2./ Csak az 1 m-nél nagyobb nyílású átvezetéseket kell bemérni és az egyezményes jellel ábrázolni.
- 3./ A felüljárókat - mint általában nagyobb terjedelmű létesítményeket - a térképen egyezményes jellel, mérethelyesen kell ábrázolni.

Katonai létesítmények, katonai területek

- 1./ A külterületen lévő katonai létesítmények /laktanyák, repülőterek stb./ által elfoglalt területek térképen feltüntethető határvonalának kijelölése és esetleg kísérelés kirendelése érdekében a térképfelújítási munkálatok megkezdése előtt az illetékes katonai parancsnoksághoz kell fordulni.
- 2./ Földalatti óvóhelyeket /bunkereket/ és futóárkokat sem bemérni, sem ábrázolni nem kell.
- 3./ Az olyan területeket, amelyeknek művelését honvédelmi érdekekből megtiltották, külön táblaszámokkal nem kell ellátni. Az ilyen terület megnevezését és rendeltetését a térképre felírni nem szabad, hanem csak a táblaterületjegyzékben és földrészleti jegyzékben kell feltüntetni.
- 4./ Ha a felújítandó térképen a katonai terület egyes épületei, vagy építményei fel vannak tüntetve, azokat a felújított térképre átvinni nem szabad.

+ kivett

Községi /közigazgatási/ határvonalak

A.

Községi határvonalak átvétele a felujtandó térképről, eszmei határvonal, határváltozás, új határvonal megállapítása.

- 1./ Ha a térképfelujtásra kerülő községet községi határváltozás /átosztolás, új község alakulása, község egyesítés /a műszaki nyilvántartás megszűnése óta nem érintette, úgy általában a felujtandó térképen ábrázolt községi határvonalat kell - a szükséges ellenőrzés után - az alaplunkarészekből átvinni.
Az ellenőrzés során az elfordult határjeleket /kő-, beton-, faoszlop/ helyre kell állítani.
- 2./ Az a községi határvonal, amely állami gazdasági, termelőszövetkezeti táblát, illetve egységes, vagy állami kezelés alatt legelőt, vagy erdőt szel át és a természetben sem határjelekkel, sem száraz árokkal megjelölve nincs, eszmei határvonal. Ebben az esetben a felujtandó térképen ábrázolt határvonalat kell a felujtított földmérési és földnyilvántartási /kataszteri/ térképre átvinni.
- 3./ Ha a községi határvonalat olyan határrészletet képező közut, patak, vízfolyás, vagy csatorna középvonala alkotja, amelynek valamelyik, vagy mindkét szélé /szegélyvonala, partvonala, illetőleg medre/ patakaszabályozás, mederkozás, vagy szélesítés stb. folytán - a határvonalazakassz túlnyomó hosszában - megváltozott, akkor a felujtított térképen a közut, patak, vízfolyás, vagy csatorna egyik szélét - esetleg kisajátítási határvonalát - kell községi határvonalként kijelölni. Ilyen esetben a községi határvonalon húzódó patakkal, csatornával, vagy közutakkal kapcsolatos és meglévő vízjogi és karbantartási jogosultságok, illetve kötelezettségek további fenntartása érdekében az eddigi határrészletet képező tereptárgyat - az érdekelt községi tanácsok hozzájárulásával - a határrészlet középvonalára merőlegesen két egyenlő részre kell osztani. Az új községi határvonal ettől az osztóvonalától jobbra a tereptárgy egyik oldalán, balra a másik oldalán fog haladni.

Ha a községi határvonalat folyó, vagy tó középvonala képezi, a időközben partvonalváltozás történt, úgy a határvonalat a felujtított térképen a jelenlegi meder középvonalán újra meg kell szerkeszteni.

- 4./ Ha a községi határvonalnak, mint keretvonalnak ellenőrzése során oly nagymérvű határvonal-eltolódás tapasztalható, melynek megszüntetése azt eredményezné, hogy a felujtandó kataszteri térképi állapotra visszaállított községi határvonal sorozatosan földrészleteket szelne át /pl. a határvonalra dőlő szántóföldek a határvonal másik oldalán lévő, más községbeni legelő rovására terjeszkedtek /az eltolódott községi határvonalat a felujtandó térképi állapotra visszaállítani

nem szabad, hanem a tényleges birtokállapotot kell bemérni és a községi határvonalat az eltóldódásnak megfelelően kell térképezni.

5./ Ha a térképfelújításra kerülő községet a műszaki nyilvántartás megszűnése óta érintette ugyan határváltozás, de az új községi határvonal műszaki bemérése és térképezése még nem történt meg, úgy a határvonalat a térképfelújítás során kell a műszaki követelmények szem előtt tartásával megállapítani. A megállapításnál a következő főbb szempontok az irányadók:

a./ közut, patak, vizárok, csatorna ne képezzen határrészletet, tehát határvonalként ezek valamelyik szélét /partvonalát, kisajátítási határvonalát/ kell megjelölni;

az esetleges vízjogi és karbantartási jogokat és kötelezettségeket a 3./ pontban leírt módon kell megővni;

b./ folyó, nagyobb tó általában határrészletet alkot és ilyenkor a határvonal a határrészlet középvonala;

c./ a b./ pontban leírt esettől eltekintve eszmei határvonal létesítését kerülni kell, Állami gazdaság, erdőgazdaság, termelőszövetkezet, vagy egységes, illetőleg állami kezelés alatt álló legelő és erdő területeinek tekinthető területeit, továbbá az egyénileg dolgozó parasztok földrészleteit a községi határvonallal csak egészen kivételes esetekben szabad átmutatni.

B.

Határváltozással kapcsolatos feladatok.

- 1./ Amennyiben a térképfelújítási munkálatok során a felügyelőség - térképfelújítási munkával megbízott szerv indokolt javaslatára - a határvonal megváltoztatását látja célszerűnek, úgy erre írásban kérje fel az érintett községek tanácsa végrehajtó bizottságait azzal, hogy felettes hatóságaiknál szorgalmazzák a határvonalat megváltoztató közigazgatási határozat kiadását. A felügyelőség ezt az intézkedést lehetőleg a munkálatok előjén tegye meg, hogy a közigazgatási határozattal elrendelt határváltozást a térképfelújítási munkálatokban többletmunka nélkül érvényesíteni lehessen.
- 2./ Határváltozást érvényes közigazgatási határozat nélkül a műszaki munkálatokban átvezetni nem szabad. Az A./ rész 3./ pontjaiban leírt esetekben azonban közigazgatási határozat nem kell, ezek a térképi határváltozások tisztán műszaki jellegű módosítások.
- 3./ A községi határváltozásokat a műszaki átvételi vizsgálat során nem szűrőpróbaszerűen, hanem teljes részletességgel meg kell vizsgálni.

C.

A megváltozott határral kapcsolatos helyeztini és irodai munka, új határjelek számozásának irányelvei.

- 1./ A megváltozott községi határvonal főbb ~~meghatározó~~ pontjait, valamint hosszú, egyenes határvonalat kb. 400 m-enként 50 cm magas, 1 m átmérőjű, kör alakú, felső lappal bíró határdombokkal és ezekben 15 x 15 x 60 cm-es kő, vagy betonoszlopokkal kell megjelölni.
- 2./ Ha kő-, vagy betonoszlop nem áll rendelkezésre, akkor az 1./ pontban leírt határdomb és benne legalább 10 x 10 x 70 cm-es, alul keresztlécessel ellátott faoszlop is megfelel a határvonal megjelölésére.
- 3./ A bármely okból megváltozott határvonalról mérési adatokat is tartalmazó vázlatot kell készíteni. E vázlat másolatát az érintett szomszédos község munkarészeiben való érvényesítés céljából a felügyelőség csatolja az érintett szomszédos község munkarészeihez. Ha valamelyik szomszédos községben 1957. óta már végeztek térképfelújítási munkát és a határvonalváltást már rögzítették és bemérték, a mérési vázlatnak és a felújított térképnek a község határa vonatkozó adatait a község részére is át kell venni.
- 4./ A kővel, vagy betonoszloppal ellátott és számszerű alappontok között bemért határjelek koordinátáit ki kell számítani és a koordináta jegyzékbe be kell vezetni.
- 5./ Az új határjeleket a természetben és a vázlaton a következő irányelvek szerint kell megszámozni:
 - a./ új hármashatárjelet a találkozó községek nevének kezdőbetűivel, azonos kezdőbetűk esetén a község nevének rövidített jelzésével /pl. Balatonboglár és Balatonlelle esetében Bb, Bl/ kell megjelölni,
 - b./ az új határvonal kezdőpontján, illetve végpontján lévő határjel megtartja régi számát, az új határvonalon elhelyezett új határjeleket pedig a kezdőponton lévő határjel számának alátöréseivel kell megjelölni; pl. határátesetelés folytán az új határvonal a 3-as számú határjelnél kezdődik és a 6-os számnál csatlakozik a régi határvonalhoz; ebben az esetben a 4-es és az 5-ös számú határjelek megszűnnek, minthogy pedig az új határvonalat a 3-as és 6-os számú határjel között négy új határjellel töltsük ki, ezért ezek a 3/1, 3/2, 3/3 és a 3/4. számot kapják;
 - c./ ha az új határjelek hármashatárpont után következnek, úgy azokat 0/1, 0/2, 0/3 stb. számokkal kell ellátni;
 - d./ a megszűnt határjelek számát mind a térképen, mind pedig a vázlaton át kell húzni.

- 6./ Az új határvonalról és az új határjelekről sem új, sem pótkatárleírási jegyzőkönyvet készíteni nem kell.

D.

Térképi ábrázolás.

- 1./ Kővel vagy betonoszloppal állandósított határjeleket 1,0 mm átmérőjű körre, a ma már csupán határdombbal megjelölt határtöréspontokat a domb jelével, a facszloppal is ellátottat a domb és karó jelével - az egyezményes jelek szerint - kell a térképen ábrázolni.
- 2./ A községi határvonalat mind a földmérési, mind a földnyilvántartási /kataszteri/ térképeken a többi táblakeretvonallal azonos módon, tehát vékony folytonos fekete vonallal kell ábrázolni. Amennyiben a községi határvonal határrészlet felező vonala, a felező vonalat az egyezményes jelek szerint helyenként kis fekete pontokkal is el kell látni.
- 3./ Amennyiben a községi határvonal egyuttal járási, vagy megyei határvonal is, e jellegét a térképen érzékeltetni nem kell.
- 4./ Amennyiben a községi határvonal egyuttal országhatárvonal is a határvonal töréspontjainak koordinátáit az országhatárra vonatkozó munkarészekből át kell venni, ezek alapján kell térképezni és egyezményes jellel kell ábrázolni.

Mezsgyék

- 1./ Mezsgyeként a tényleges birtoklásnak és használatnak megfelelően kicövekelte, kicövekelés hiányában pedig a birtokbemondó által bemondott /megmutatott/ birtokhatárvonalat kell bemérni és ábrázolni.
- 2./ A felujtandó térképen már ábrázolt mezsgyék - amennyiben ezek a bemérés szerint 0,6 m-en belül megegyeznek a jelenlegi tényleges birtokhatárvonalakkal - át lehet vinni a felujtandó kataszteri /földnyilvántartási/ térképre, feltéve, hogy a szomszédos földrészletek bemért szélessége nem szenved a megengedettnél nagyobb torzulást.
- 3./ Két, vagy több birtokos földrészletei közötti, a jelenlegi tényleges birtoklásnak megfelelő birtokhatárvonalat bármilyen címen /jogi állapotra való rendezés, kiigazítás stb./ a természetben elmozdítani vagy a térképen megváltoztatni nem szabad, még abban az esetben sem, ha ezt az összes érdekelték akarják, vagy ebbe beleegyeznek.
- 4./ A szomszédos földrészletek területei közötti területarányosításnál vagy kiegyenlítésnél a megengedett legnagyobb területi korrekció: a mérés és térképezésben megengedett hibák területi hibahatáraként jelentkező és a 120/1957. /T.19/ ÁFTH számú utasítás területszámítás című része 5. bekezdésében előírt hibahatár, azaz a földrészlet 1:2000 m. esetében méterben, 1:2880 m. esetében ölben kifejezett kerületének 0,2 méterrel, illetőleg öllel való szorzatából kiadódó terület.

Művelési ágak

- 1./ A különböző területű és művelési águ alrészleteknek a területi szabványok szerint önálló alrészletbetűvel való ellátását, illetőleg összekapcsolását az egyezményes jelekhez csatolt példák szerint, illetve azok értelemszerű alkalmazásával kell ávégezni.
- 2./ A rizstermelésre használt területekre vonatkozó előírások a "Vízügyi létesítmények" című rész 11. pontjában találhatók.
- 3./ Az erdőterületekre vonatkozólag az erdőrendezőség munkarészeit a következőképpen kell felhasználni:
 - a./ az erdőterület határvonalát és azon belül lévő táblahatárt képező nyomvonalas létesítményeket és tereptárgyakat /közut, vasut, csatorna, stb./ az erdőrendezőség által készített munkarészekből megfelelő ellenőrzés után át kell venni: ha azonban az ellenőrzés során a megengedettnél nagyobb eltérés mutatkozik, újonnan kell bemérni;
 - b./ a keretvonalak ellenőrzése, átvétele, vagy új bemérése után az erdőterületen belüli művelési ághatárokat, épületeket és egyéb - földnyilvántartási /kataszteri/ térkép tartalmához tartozó - vonalakat további ellenőrzés nélkül át kell venni az erdőrendezőség munkarészeiből;
 - c./ amennyiben az illető erdőterületet az erdőrendezőség még nem mérte fel, akkor az e terület keretvonalait tartalmazó földmérési térkép másolatát az erdőrendezőség rendelkezésére kell bocsátani azzal a kéréssel, hogy e területen a további részletméréseket minél előbb végezze el annak érdekében, hogy a földnyilvántartási /kataszteri/ térkép teljes legyen.

Oszlopok, keresztek, emlékművek, és szobrok

E létesítmények tartozékaikkal /kő-, vaskerítés,/ együtt képeznek egy tereptárgyat. A 15 m²-nél nagyobb alapterületűeket mérethelyesen, a kisebbeket az általuk elfoglalt terület középpontjának bemérése alapján egyezményes jellel kell ábrázolni. Az emlékmű, vagy szobor esetleges közismert elnevezését a térképre fel kell írni.

Temetők

Temetőkben a templomot, kápolnát, lakóházat és a közhasználatu épületeket kell bemérni. A különálló szobrokat, emlékműveket, a temetőben lévő uthálózatot és a temetkezés céljaira még fel nem használt területeket külön felmérni nem kell.

Utak

- 1./ A kiépített utakat, dűlőutakat, mint állandó jellegű tereptárgyakat kell bemérni és a térképen ábrázolni. Az egyes földrészletekhez tartozó magánutakat alrészletként kell bemérni és ábrázolni.
- 2./ Olyan utak széleit, melyek a természetben állandó módon megjelölve nincsenek, a tényleges birtoklási állapot szerint kell bemérni. Az egyenes tengelyű dűlőutak jelentéktelen és időközönként változó görbületeit figyelmen kívül kell hagyni. Ugyancsak figyelmen kívül kell hagyni a szomszéd birtokosok által történt elszántásokat. Általában tehát, ha az ut tengelyében lényeges eltolódás

nem történt, a külútakat az eredeti térképi helyükön és szélességükben kell a felújított térképen meghagyni.

- 3./ A felújítandó térképen még nem szereplő utak közül un. föld-reformos utakat lehetőleg a tényleges birtoklási állapot szeri-
rint, de szélességüket 4,6 vagy 8 m-ben megállapítva kell be-
mérni és a térképen ábrázolni. A 8 m-nél szélesebb utakat tény-
leges szélességüknek megfelelően kell bemérni és ábrázolni.
Párhuzamos szélű utak töréspontjait általában az út egyik ol-
dalan kell mérni, a másik oldal töréspontjait térképi szerkesz-
tés adja.
- 4./ Ki nem sajátított közutaknál a közuti árok külső szélétől - be-
vágás esetén a rézű szélétől, töltés esetén a töltés lábától -
mért 1 m széles területsávot az út területéhez tartozóként kell
bemérni. Ha az utfenntartás érdekei megengedik, e területsáv
szélessége 0,5 m-ig csökkenhet.
- 5./ A felújítandó térképen feltüntetett kisajátított közutaknál el-
lenőrizni kell, hogy nem történt-e olyan utszélesítés, vagy nyom-
vonalváltoztatás, amely a térképen még nincs átvezetve. Az ilyen
változtatásokat a felújítandó térkép készítésének pontosságával
be kell mérni. Az ellenőrzést a kisajátítási határpontok kb.
10 %-nak összemérésével kell elvégezni.
- 6./ A felújítandó térképen nem szereplő kisajátított közutak határ-
vonalait általában a természetben végleges módon megjelölt ki-
sajátítási határpontjaikkal kell bemérni. Amennyiben a közut
törzskönyvezése már elkészült, a törzskönyvi adatokat a felügye-
lőség útján a KPM közuti kirendeltségétől - a térképfelújítási
munkálatoknál való felhasználás végett - idejében be kell mér-
ni.
- 7./ Az 1931. év előtt végrehajtott törzskönyvezéseknél az állami
földmérési hibahatárait nem tartották be, és a közuti sokszög-
vonal állandó pontjait nem kapcsolták be az állami földmérés
koordinátarendszerébe. Ezért a térképfelújításnál a közut ki-
sajátítási /törzskönyvi/ határpontjainak bemérésére sokszög-
vonalakat kell létesíteni. Sokszögpontokként a közut régi alap-
pontjait fel lehet használni. A határpontok bemérése és térké-
pezése után a bemérés adatait, illetve a térképezett állapotot
a törzskönyvi adatokkal össze kell hasonlítani. Ha a tényleges
állapotnak megfelelő bemérési adatok és a törzskönyvi adatok
között 0,6 m-nél nagyobb eltérés mutatkozik, akkor erről a fel-
ügyelőség útján a közuti kirendeltséget értesíteni kell. Mind-
addig míg a közuti kirendeltség a határpontokat a törzskönyvi
adatoknak megfelelően át nem helyezi, a földmérési munkarészek-
ben a bemérési adatoknak megfelelő állapotot kell fenntartani.
Ha 0,6 m-nél nagyobb eltérés nem mutatkozik, a határpontot át-
helyezni nem kell, de a földmérési munkarészekben a bemérési
adatokat kell felhasználni.

Az 1931. év után végrehajtott törzskönyvezéseknél, ahol a határ-
vonalakat és határpontokat az állami földmérés kellőképpen meg-
vizsgálta, a térképfelújítás során a határvonalakat és határ-
pontokat kellő ellenőrzés mellett át kell venni. Ellenőrzéské-
pen a közut állandó pontjait fel kell térni és ezek összekötő
vonalaira a határpontok mintegy 10 %-át be kell mérni. Ha az
ellenőrzés során bemért adatok a törzskönyvi adatoktól 0,6 m-nél
kisebb eltérést mutatnak, a földmérési munkarészekbe a törzs-
könyvi adatokat kell átvenni. Ez esetben a mérési jegyzetekben
a bemérési adatokat pirossal át kell húzni és föléjük ugyancsak
pirossal a törzskönyvi adatokat kell bejegyezni. Amennyiben az
ellenőrzés során 0,6 m-nél nagyobb eltérések mutatkoznak, az

összes határpontokat be kell mérni. Az eltérésektől a KPM közuti kirendeltségét értesíteni kell és fel kell szólítani a törzskönyvi adatok megfelelő megváltoztatására.

- 8./ Olyan közutak esetében, ahol a törzskönyvezés még nem történt meg, a KPM közuti kirendeltségét a határpontok kitűzésére és állandó megjelölésére fel kell szólítani és a felmérést a kitűzött állapot szerint kell elvégezni. Ha a kitűzés a felmérés megkezdéséig nem történt meg, a felmérést a tényleges állapot szerint kell végrehajtani a 4./ pontban megadott irányelvek szerint.
- 9./ Közutaknál - bármely magas, illetve mély töltés, illetve bevágás esetében - be kell mérni a kisajátítási határvonalat, az utkorona két szélét és az ut melletti árkok külső szélét, 1,5 m-nél magasabb töltés, illetve 1,5 m-nél mélyebb bevágás esetén az ut melletti árkok belső szélét is.
Ha a fenti esetek valamelyikében bemérendőnek jelzett bármelyik vonalhoz 1 m-nél közelebb esik a kisajátítási határvonal, akkor az illető vonalat nem kell bemérni, hanem csak a kisajátítási határvonalat.
- 10./ A 9./ pontban leírtakon kívül be kell mérni még az 1 m-nél nagyobb nyílású átereszeket is és a hidakat.
- 11./ A térképen minden bemért vonalat teljes vonallal kell kihuzni. Az ut területéhez tartozó szélső vonalak közötti területsávokat kapcsolójellel kell összekapcsolni, jelezve, hogy az egész terület egy táblát, illetve egy földrészletet alkot.
- 12./ A főbb utakat a térképen nemcsak a községi, hanem a belterületi határvonalaknál is le kell zárni. A külterületen az utakat úgy kell lezárni, hogy minél hosszabb szakaszon - de legfeljebb 3 térképszelvényen át, - egy táblaszámot kapjanak. A dűlőutakat a főbb utakkal való kereszteződésüknél le kell zárni és a lezárt részeket külön táblaként kell kezelni. A felújított térkép készítése során a felújítandó térképről is csak a bemérendőként felsorolt tereptárgyakat és vonalakat kell átvenni, tehát nem kell átmásolni pl. azokat a legelősávokat, amelyeket a régi utasítások alapján a széles csapásoknál /marhahajtó utaknál/ fel kellett tüntetni.

Vasutak

- 1./ Közforgalmu vasutaknál be kell mérni a kisajátítási határvonalakat és határpontokat, a sínpár, illetve sínpárok középvonalát /tengelyét/, az állandó jellegű épületeket, az 1 m-nél nagyobb nyílású átereszeket és a hidakat.
- 2./ Ha a vasutvonal a felújítandó térképen már fel van tüntetve, ellenőrzésképen a kisajátítási határpontok kb. 10 %-ánál ellenőrző összméréseket kell végezni, elsősorban ott, ahol a pontokat mint terepazonos pontokat fel fogják használni. Ha az ellenőrzött pontoknál a természetben mért és a térképről lemert hosszak között 0,6 m-nél nagyobb eltérések nincsenek, akkor a felújítandó térképen feltüntetett állapotot a felújított térképre át lehet vinni. Ha 0,6 m-nél nagyobb eltérések tapasztalhatók, a határpontokat a bemérés alapján kell térképezni.
- 3./ A felújítandó térképen fel nem tüntetett vasutvonalaknál a

természetbeni tényleges állapotot kell bemérni. A bemérés megkönnyítéséhez a kisajátítási munkarészeket az illetékes vasuti igazgatóságtól a felügyelőségek útján be kell szerezni.

- 4./ Azoknál a mezőgazdasági, vagy iparvasutaknál, amelyeket a gazdaság, vagy üzem csak saját üzemi céljaira használ, valamint a katonai célokat szolgáló keskeny nyomtávú+általában csak a vasut tengelyvonalát kell bemérni és térképezni. A tengelyvonalra az "iparvasut" jelölést fel kell írni. Ha azonban ezeket a vasutakat rendszeres személyszállításra is használják, akkor a pályatestet - mint művelés alól kivett területet - elkülönítve kell ábrázolni. Pályatest alatt a vasut melletti árok külső szélétől - bevágásban a bevágásrészi külső szélétől, töltésben a töltés lábától - mért 1 m-es távon belüli területet kell érteni.
- 5./ A bemért összes vonalakat a térképen teljes vonallal kell kihuzni. A szélső vonalak közötti területsávokat kapcsolójelekkel kell összekapcsolni.
- 6./ A kisajátítási határvonalon belüli teljes területet művelés alól kivett területként kell feltüntetni; kivételt képeznek a kisajátított területen belül lévő, mezőgazdaságilag művelt szántó, rét, kert, szőlő és gyümölcsös területek. Ezeket művelési ágként kell bemérni és térképezni.
- 7./ Táblaszámozás és helyrajziszámozás szempontjából a közforgalmu vasutaknál is a közutaknál leírt szempontokat kell figyelembe venni.

Földalatti /vezetékek, magasfeszültségű villany-, valamint víz-, gáz-, gőz-, és olajvezetékek/ és drótkötéspályák

E létesítmények nyomvonalát be kell mérni. A tartóoszlopaik közül kizárólag az alapozottakat kell bemérni /nem kell tehát bemérni a faoszlopokat, a betonlábu faoszlopokat és az alapozás nélküli vasbetonoszlopokat/. A bemért vezetékeket és tartóoszlopokat egyezményes jelekkel kell ábrázolni.

Vizek /kutak, források, patakok, folyók, tavak/ és szigetek,

- 1./ A külterületen a lakóházakhoz /tanyákhoz/ tartozó kutak kivételével általában minden kutat be kell mérni és a térképen ábrázolni kell. Szőlő-területeken azonban csak a közterületeken lévő kutakat kell bemérni és térképezni.
- 2./ Nyílt kutaknál általában a nyílás középpontját, zárt kutaknál pedig az elzáró felépítmény középpontját kell bemérni. Felépítmény nélküli zárt kutaknál a vízvezető eső helyét kell bemérni a földfelszínen. Gémes-kutaknál is kutnyílás középpontját kell bemérni; ha azonban a térképfelújítási munkák során a kutagémet tájékozáásra fel akarjuk használni, akkor azt is be kell mérni.
- 3./ Forrásokat a víz felszínre törésének helyén kell bemérni. Foglalt források közismert nevét /pl. Római forrás/ a térképen fel kell tüntetni.
- 4./ Patakok, folyók és tavak partvonalát akkor kell újból bemérni, ha a felújítandó térképen - az ellenőrző méretekből megállapíthatóan - más partvonalu meder van feltüntetve, mint a jelenlegi.
+ vasutaknál

Partvonal alatt azt a vonalat kell érteni, amely a kavicsos, homokos területet elválasztja az állandó növényzettel borított, illetve állandó mezőgazdasági művelés alatt álló területtől. Nem tulajdonképpen fedett partoknál lehetőleg az egyik partvonalról végezzük a másik partvonal mérését is. Ha megállapítható, hogy a partvonal főbb töréspontjai a felújítandó térképen ábrázolthoz képest 3 m-nél nagyobb mértékben nem változtak meg és a partvonal nincs kiépítve, akkor a régi partvonalat a felújított térképre át lehet vinni.

- 5./ A vízmederben lévő, állandó növényzet nélküli homok és kavicszátokokat nem kell bemérni; a növényzettel borított szigetek partvonalát azonban igen. A szigetek partvonalát a folyó tulajdonképpeni partvonaláról célszerűen tahimetrikusan, vagy előmetszéssel mérjük be. Ha ellenőrző mérésekből megállapítható, hogy a sziget partvonalának főbb töréspontjai 3 m-nél nagyobb mértékben nem változtak meg, akkor a sziget partvonalát a felújítandó térképről át kell venni.
- 6./ Állami tulajdonban lévő /erdészeti, állami gazdasági/ szigetek partvonalát lehetőleg a transzformált, vagy nagyított fototérképekről kell átvenni. A vízmederben lévő nádasok határátvonalát ugyancsak légi felvételekről lehet átvenni.
- 7./ Be kell mérni a patakok és folyók medrének partvédműveit, a medret elzáró gátakat és a hidakat. A hidak által fedett mederterület általában a vízterülethez tartozik; az elől kivételek a kisajátított közutak és vasutak nyomvonalába eső hidak. Ezeknél a két parton elhelyezett kisajátítási köveket a vízmedren keresztül össze kell kötni és a két parton szembenlévő kisajátítási határpontok összekötésével előállított, általában négyszög alakú területnek külön helyrajzszámot kell adni.
- 8./ A patakok, folyók és tavak partvonalát és a medren belüli szigetek partvonalát folytonos fekete vonallal kell a térképen ábrázolni. A létesítményeket a megfelelő egyezményes jelekkel kell ábrázolni.
- 9./ A vízmedrek és szigetek önálló táblaszámot kapnak. A térképen a mederbe a víz nevét /pl. Fekete patak/ be kell írni.

Vízügyi létesítmények /árkok, csatornák, gátak, töltések, depóniák/

A.

- 1./ Állami tulajdonbavett vízügyi létesítményeknek kell tekinteni - a földművelésügyi miniszter 3/1958. /Mg.É.2/ F.M. számú utasítása értelmében - a gátak, töltések, depóniák, csatornák és az ezek részére szabadon hagyandó területsávok által elfoglalt területeket abban az esetben is, ha azok még kisajátítva nincsenek.
- 2./ E területek elhatárolása az 1075/1957. /M.1./ Kormisz. határozat 1. és 2. pontjában felsorolt vízügyi létesítmények esetében a területileg illetékes vízügyi igazgatóságnak, a határozat 3. pontjában felsoroltak esetében pedig az érdekeltek vízgazdálkodási társulatának - ennek megalakulásáig a községi tanácsnak - a feladata.

- 3./ A vízügyi igazgatóságnak a kormányhatározat 1. és 2. pontjában leírt vízügyi létesítmények esetén azok elhatárolására vonatkozóan intézkednie kell. Ha a létesítmény a kormányhatározat 3. pontja alá tartozik, akkor a vízügyi igazgatóságnak az elhatárolás mikénti végrehajtására a vizgazdálkodási társulatot, illetve a községi tanácsot ki kell oktatnia.
- 4./ A 2-3./ pontokban említett feladatok elvégzése érdekében a felügyelőségnek az illetékes vízügyi igazgatósággal és községi tanáccsal közölnie kell a térképfelujításra évenként kijelölt községek névsorát.

B.

A vízügyi létesítményekhez tartozó tereptárgyak bemérésre és térképi ábrázolására vonatkozóan a következő szabályokat kell betartani.

- 1./ Nem kell bemérni a víz állandó levezetésére alkalmatlan ún. száraz árkokat, amennyiben ezek szélessége az 1,5 m-t, mélysége pedig az 1 m-t nem haladja meg. Az ilyen árkokat a felujítandó térképről sem kell átvenni.
- 2./ A víz levezetésére állandóan használt árkoknak és csatornáknak általában mindkét szélét be kell mérni. Ha a tereptárgy két széle egymással párhuzamos, elegendő az egyik széle töréspontjainak bemérése és szélességének megmérése; térképezése ezeknek az adatoknak alapján történik.
- 3./ A depóniát /árok, vagy csatorna szélén lévő töltést/ csak akkor kell bemérni, ha magassága az 1,5 m-t, teljes szélessége pedig a 4 m-t meghaladja. A depónia mindkét lábvonalát általában be kell mérni. Ha azonban a lábvonal a csatorna széléhez 1 m-nél közelebb van, akkor csak a csatorna szélét kell bemérni és a térképen ábrázolni, a lábvonalat nem!
- 4./ A ptakok és folyók védtöltéseinek /vedgátjainak/ bemérésre a 3. pontban leírtak vonatkoznak.
- 5./ A depónia /töltés/ koronáját csak abban az esetben kell bemérni, ha a koronán kiépített út van.
- 6./ A töltésen haladó ún. "emelt" árkoknál, vagy csatornáknál az árok, vagy csatorna két szélét és - ha a töltés teljes szélessége meghaladja a 4 m-t - a töltés lábvonalát is be kell mérni.
- 7./ Ha a létesítmények már ki vannak sajátítva, akkor a kisajátítási határvonalat, illetve határpontokat is be kell mérni. Ha a tereptárgy valamely bemérendőnek jelzett vonala a kisajátítási vonalhoz 1 m-nél közelebb van, akkor a szakaszokon csak a kisajátítási határvonalat kell bemérni és térképezni.
- 8./ A kisajátítási határvonalak közötti területet a tényleges művelési ágnak megfelelően kell feltüntetni. A csatorna és a töltések területét, valamint a védtöltések építésekor keletkezett anyag-gödröket - ha azok mező-, vagy erdőgazdasági művelés alatt nem állanak és arra alkalmatlanok, - mint művelés alól kivett területeket kell bemérni, ábrázolni és kezelni.

- 9./ Árok és csatornák széleit, töltések, depóniák lábvonalaait a térképen folytonos vonallal kell kihuzni. Az árok medrébe "árok", a töltések lábvonalai közötti területre pedig "töltés" szavakat kell felírni. Nagyobb csatornánál annak közismert elnevezését /pl. Nagykálló csatorna/ a mederbe be kell írni.
- 10./ A kisajátítási határvonalak közötti terület, illetve töltések közötti vízfolyás a töltések külső lábvonalai közötti terület, avagy az árok két széle közötti terület /ha az árokparton a föld el van terítve/ önálló táblaszámot és önálló helyrajzszámot kap.
- E létesítmények két szélső vonala közötti területeket kapcsoló jelekkel kell összekapcsolni.
- 11./ Rizstelepeknél- csak a 3 m-nél szélesebb fő tápláló és lecsapoló csatornákat kell bemérni. Ha azonban a csatorna medre és részlete betonlapokkal vagy egyéb szilárd burkolattal van el látva, az ilyen csatornát - méretre való tekintet nélkül - be kell mérni. A bemért csatornák kisebb öntözési berendezéseit és a csatornák között lévő gátakat nem kell bemérni. A térképen a rizstelepeket mint a szántó művelési ágba tartozó különleges kezelési területeket külön kell feltüntetni és az egyezményes jeleknél megszabott módon kell ábrázolni.

Egyéb tereptárgyak /silók, dögkutak, romok/

- 1./ Egyedülálló silók és dögkutak középpontját kell bemérni és a megfelelő egyezményes jellel ábrázolni. Ha a dögkut be van kerítve, akkor csak a kerítés vonalát kell bemérni.
- 2./ Csak a műemlék jellegű romokat kell bemérni. A térképen a romok alaprajzának bemérhető vonalaait kell ábrázolni. Rombdőlő épületeket és részben lebontott házakat, amennyiben jelenleg lakott embereknek, nem mérjük be és a térképen nem ábrázoljuk.

Budapest, 1958. május 15.

Somló József s.k.
műszaki főosztályvezető

Előadó: Dr. Takács Lajos.

Tartalomjegyzék a 223/1958. /T.16/ ÁFTH számú utasításhoz:

Belterületi /belsősségi/ határvonalak	57
Épületek, épületcsoportok, majorok, tanyák, ipartelepek és gépállomások	58
Falak, kerítések, támfalak	59
Földalatti létesítmények: bányák, barlangok, alagutak stb.	59
Hidak, átereszek, felüljárók	60
Katonai létesítmények, katonai területek	60
Községi /közigazgatási/ határvonalak	61
Mézőgazdaság	64
Művelési ágak	64
Oszlopok, keresztek, emlékművek és szobrok	65
Temetők	65
Utak	65
Vasutak.	67
Földfeletti vezetékek /villany, víz-, gáz-, gőz-, és olaj- vezetékek/ és drótköltélpályák	68
Vizek, /kutak, források, patakok, folyók, tavak/ és szige- tek	68
Vízügyi létesítmények /árkok, csatornák, gátak, töltések, depóniák/	69
Egyéb tereptárgyak /silók, dögkutak, romok/	71